

מסקנות והמלצות

ההצלחה המבצעית של פעולות המב"ם והסיפוק מרמת המודיעין חסרת התקדים שהן הביאו לידי ביטוי, הביצוע המדויק ברוב המכריע של הפעולות וכן המניעה הכמעט מוחלטת של נפגעים בצד הישראלי – כל אלה יצרו בישראל מגמות המוכרות מפעולות הביטחון השוטף בימי המערכות הגדולות:

- א. העצמה של ההישגים ותיאבון מוגבר לזכות בנוספים באותה דרך, על אף השינויים המתרחשים בזירה, באזור ובמערכת הבינלאומית, המצריכים חשיבה מחודשת.
 - ב. מסקנות מרחיקות לכת ביחס להשפעת הפעולות על המוכנות למערכה גדולה והרתעת האויב ממנה, תוך תפיסה מצומצמת וכוחנית של המושג הרתעה בכלל.
 - ג. ייחוס משמעות אסטרטגית ואף חידוש תפיסתי למה שהוא בעיקרו צבר של פעולות טקטיות, והקניית חשיבות אסטרטגית מוטעית למערכה נגד יכולות, שמעצם טבעה אינה יכולה להצליח במאה אחוזים או לשנות את האינטרסים הבסיסיים של האויב. זאת תוך התבשמות מכך שישראל גוברת מבחינה קינטית בזירה שבה האויב נחות, והתעלמות מהישגיו בתחומים חשובים הרבה יותר.
 - ד. התעלמות מן הדרך שבה האויב תופס את המתרחש וייחוס ההתבטאויות בצד השני לתעמולה או לתסכול מההצלחה של ישראל.
 - ה. הכפפת שיקולים אסטרטגיים ואינטרסים מדיניים רחבים יותר לתחזוק המב"ם, למרות הישגיה המוגבלים והעלות הגבוהה הכרוכה בהפעלתה.
 - ו. התעלמות מן ההשפעה של ההשקעה במב"ם על המוכנות למלחמה, הן בהיבט מוכנות הכוח והן בהיבט תפיסת האויב באשר לרתיעתה של ישראל מעימות.
- לנוכח כל אלה, יש לפעול בהקדם למימוש מסקנות מתחייבות:

- לבחון לעומק את מטרות המב"ם, הישגיה וכיווני הפעולה בעתיד, תוך בחינה של השינויים המתחוללים במערכת האזורית והבינלאומית: הפיוס בין מדינות במפרץ לבין איראן; חיזוק מעמדו האזורי של בשאר אל-אסד; ההתקרבות בין רוסיה לאיראן; והתעוזה הגוברת של הציר האזורי בהובלת איראן. זאת תוך הגדרת מצב סיום למערכה, אשר יאפשר לאמוד ולהעריך את הישגיה.

- לשדר בהתעצמות, בהתבטאויות ובפעולה בשטח כי ישראל אינה חוששת ממערכה כוללת ואינה מוכנה להתיישר לפי הקווים האדומים שקובע האויב.
- להכין את צה"ל לתרחיש של מערכה רב־זירתית, תוך בחינה מעמיקה של יכולותיו וחיידוש תשומת לב להיבטים שהוזנחו (בפרט עוצמה יבשתית, לוגיסטיקה, פעולה בכוחות גדולים ובמתאר של "סטנד אין"). במסגרת זו יש לבחון ברצינות מגמות יומרניות בבניין הכוח במעגלים שונים, שספק אם חלקן ייצרו מסה קריטית ראויה להתמודדות אמיתית עם תרחיש רב־זירתי.
- לבחון את המצב בסוריה לאשורו, כולל היווצרות "ארבע סוריות" שונות במאפייניהן עם דעיכת מלחמת האזרחים,⁷⁵ ולעצב דרכי פעולה שונות מול כל אחת מישויות אלה, באופן החורג מהמענה הקינטי־צבאי.
- למקד את פעולת המב"ם הקינטיות אך ורק במטרות ראויות של התעצמות האויב, בדגש על חזבאללה, ולא להעצים יתר על המידה סמלים כמו "התבססות איראנית בסוריה", שלא אחת משמעותם בשטח שולית.
- לקיים חשיבה מחודשת על התועלת הטמונה בתקיפת יעדי משטר אזרחיים (לכאורה) ועל המינון הרצוי בהקשר זה, אל מול העלות שעלולה להיגבות מישראל לנוכח מעמדו המשתנה של אסד והלגיטימציה האזורית שהוא זוכה לה.
- לעצב ולהפעיל באזור דרכי השפעה לא־אלימות, חשאיות ומדיניות, דוגמת אלה שאיראן מפעילה בהצלחה בסוריה. בתוך כך ליצור הבחנה מובהקת בין חזבאללה לממשלת לבנון והעם הלבנוני, כדי להגביר את הלחץ לריסון הארגון.
- לגבש קואליציות אזוריות ועולמיות, לא רק למטרה המוגבלת והכוחנית בתפיסה של "חזית הגנה מול איראן" (תפיסה שהשינויים האחרונים במעמדה של איראן מול מדינות באזור מעידים על כישלונה), אלא במסגרת רחבה יותר שתסייע לחדש עניין אמריקאי באזור ולעצב משקל נגד לעוצמתה הגוברת של איראן.
- לחקור בצה"ל את דרכי הלמידה ועיצוב התפיסות בארגון, ולבחון עד כמה הן מושפעות מהצלחות נקודתיות של הפעלת כוח ושימור הישגים, ולא מהתבוננות מפוכחת לעבר העתיד.

75 ראו כרמית ולנסי, אורנה מזרחי, יורם שוייצר ועדן כדורי, "הזירה הצפונית: אתגר צבאי לצד הזדמנויות לשיתוף פעולה כלכלי ומדיני", המכון למחקרי ביטחון לאומי (2022). <https://tinyurl.com/4z5ak44s>.